CZU: 343.9.02:343.2 **https://doi.org/10.59295/rpijn2025.38**

CRIMA ORGANIZATĂ ȘI DREPTUL PENAL: NOI STRATEGII ȘI PROVOCĂRI

FRUNZĂ Iuvelina,
Universitatea de Stat din Moldova,
studentă anul II, Facultatea de Drept a Universității de Stat din Moldova

"Justiția este o răzbunare ce se învăluie sub mantia principiilor înalte".
(Ivan Klima)

SUMMARY

Criminal law is a crucial branch of modern law that governs the punishments for actions violating societal principles. The Moldovan Criminal Code (CP RM) serves as the primary source, defining crimes, responsibilities, and penalties. Organized crime refers to premeditated actions by groups intending to harm social, moral, or material conditions. It is regulated under Chapter IV, especially Article 46 of CP RM, which defines an "organized criminal group" as a stable group formed to commit one or more crimes. The classification of participants includes the author, organizer, instigator, and accomplice, each playing specific roles. Organized crime has historical roots and, in the modern era, has adapted to technological advancements, complicating law enforcement efforts. Criminal organizations are complex, hierarchical, and pursue various illicit activities. National and international laws aim to combat organized crime, yet countries like Moldova and Romania approach the issue with different sanctions and definitions. While Moldova's laws are inspired by Russian legislation, they impose harsher penalties for terrorist related crimes, marking a significant step toward addressing the challenges of organized crime.

Keywords: criminal law, Criminal Code, organized crime group, criminal organization, crime.

Dreptul penal este o ramură mai mult ca esențială în dreptul pozitiv contemporan. Aceasta are ca obiectiv principal structurarea pedepselor și condamnărilor pe baza reacției sociale la acțiunile de natură infracțională, ce prejudiciază principiile fundamentale ale societății și ideea dreptății în sine. Dreptul penal se divizează în două părți, acestea fiind: partea generală și partea specială.

Totalitatea normelor cu caracter penal se regăsesc în Codul Penal al Republicii Moldova (în continuare CP RM), ca sursă primară, ce constituie infracțiunile, condițiile de răspundere și sancțiunile aplicabile.

Noțiunea de "crimă", în jurisprudență, se oglindește într-o infracțiune cu grad

sporit de pericol social, supusă penalizării juridice. Astfel, "crima organizată" este aceeași acțiune sau inacțiune, ce periclitează calitatea vieții umane, sub o formă violentă, ilicită, dar, care a fost săvârșită exclusiv cu intenție, coordonată în prealabil de una sau mai multe persoane. Un pilon de bază la această referință este capitolul IV din partea generală a Codului Penal al Republicii Moldova, în special, articolul 46, care subliniază: "Grupul criminal organizat este o reuniune stabilă de persoane care s-au organizat în prealabil pentru a comite una sau mai multe infracţiuni". [1]

De asemenea, potrivit art. 2 din Legea privind prevenirea și combaterea criminalității organizate, "criminalitatea organizată" este un "fenomen social care cuprinde grupurile şi organizaţiile criminale, activitatea criminală a acestora, faptele infracţionale comise de membrii grupurilor şi organizaţiilor criminale, actele preparatorii ale grupurilor şi organizaţiilor criminale şi ale membrilor acestora în vederea comiterii de infracţiuni, precum și alte infracțiuni care, conform Codului penal, se consideră comise de un grup sau o organizație criminală". [2]

În același timp, legislația uzuală ne permite divizarea fiecărui membru al unui asemenea grup criminal organizat în funcție de participarea acestuia la săvârșirea infracțiunii în sine: autorul, organizatorul, instigatorul sau complicele.

Astfel, distingem *autorul*, ca fiind persoana care a comis infracțiunea expres prevăzută de legea penală sau care a săvârșit aceeași faptă prin intermediul altor indivizi ce nu sunt pasibili de răspundere penală din numeroase motive, de *organizator*, ce este persoana care a creat un grup sau o asociație criminală sau a dirijat activitatea acestora prin realizarea infracțiunilor. De asemenea, ca membri ai grupurilor criminale recunoaștem *instigatorii*, ca indivizii ce, prin orice mijloace, determină alte persoane la săvârșirea infracțiunilor, și *complicii*, care contribuie la realizarea faptelor criminale prin "sfaturi, indicații, prestare de informații, acordare de mijloace sau instrumente ori înlăturare de obstacole" și, totodată, persoana care deține informații relevante despre existența unei activități criminale, dar menține confidențialitatea față de forțele de ordine.

Urmărind definițiile date anterior, deducem că, potrivit sensului normei alin.(1) art.47 CP RM - un act de crimă organizată poate fi pecetluit de orice individ sau grup de indivizi, pentru interesul propriu sau comun al grupului, cu intenția de a defăima, a compromite sau a amenința starea morală, psihologică sau materială, fizică a unor alte persoane fizice sau juridice. Menționată a fost și sintagma "*asociație criminală*",

ce relevă o multitudine de grupuri criminale organizate care își desfășoară activitățile prin divizarea funcțiilor, de la administrare, la asigurare și executare, preponderent, influențând activitatea altor persoane fizice sau juridice. Dar, în fond, ținem să menționăn că articolul nominalizat asupra acestor două noțiuni le apreciază ca și sinonime - organizație (asociație) criminală.

Istoricește, primele organizații criminale s-au înrădăcinat de la legenda celor trei cavaleri de origine spaniolă, Osso, Mastrosso și Carcagnosso, ce au trăit în secolul al XV-lea și au fost membrii Garduna, o uniune ce se ocupa cu răscumpărarea banilor prin metode antisociale, cum ar fi șantaje, sechestrări de persoane și nu numai. Conform legendei, adevărata amploare a asociației lor a avut loc după 30 de ani de la stabilirea celor trei într-o regiune a Italiei, unde, organizația a recrutat mai mulți membri, separându-se în 3 grupuri principale: *Mafia* în Sicilia, *Camorra* în zona napoletană și *Ndrangheta* în Calabria. Această legendă este și în prezent un "cod al asocierii" în lumea mafiotă, nuanțând orânduirile din trecut.[3]

În secolul 21, dezvoltarea tehnologiilor informaționale de comunicare a amplificat posibilitățile și capacitățile infractorilor în cauză de a-și lărgi orizonturile de aplicabilitate prin noile strategii computerizate de legătură, care oferă confidențialitate utilizatorilor și agravează munca forțelor de ordine. Abilitatea oamenilor, în anul 2024, de acces la orice platformă de comunicare, a deviat de la ideea principală a acestor platforme de a atenua și diminua timpul de conexiune între persoane. Însă, unele dintre acestea, oferindu-le garanții de discreție, au devenit sisteme de răspândire a ideologiilor ce nu corespund valorilor promovate de legislație. Un simplu exemplu, în acest sens, pot fi cazurile actuale de escrocherii, în care autorii contactează și creează un colectiv de minori, sub pretextul angajării neoficiale în calitate de curieri, și, prin intermediul acestora, colectează sume deosebit de mari de bani de la persoane vulnerabile, iar, ulterior, le distribuie în diferite locații publice, pentru ca, mai târziu, sa fie ridicate de alți complici și transmise la organizator. Deși, precedent, aceștia ar fi identificați prin rețelele de telefonie mobilă de către ofițerii de investigații prin contactarea administratorilor rețelelor de telefonie mobilă, în prezent, aplicațiile permisive prin conexiunea la internet nu permit, conform politicilor de confidențialitate, accesul altuia, exclusiv utilizatorul în sine, la mesageriile acestuia.

De asemenea, aceleași metode inovative sunt folosite și de grupările ce se

ocupă cu promovarea și distribuirea substanțelor narcotice, proxenetism și a serviciilor ilegale de programare la examenul de obținere a permisului auto. Persoanele ce alcătuiesc aceste organizații sunt, fără de îndoială, competenți și informați de infracțiunile ce le comit, încât, printre etapele constituirii unui grup criminal organizat face parte și un proces de eliminare a riscurilor și prevenție a posibilelor inconveniențe.

Psihologul - criminalist Tudorel Butoi, în Revista de Criminalistică numărul 2 din anul 2005, a descris profilul de personalitate și modul de operare a criminalului în serie de tip organizat. Acesta menționa că capacitatea de improvizație și adaptare a acestor oameni sunt extrem de impresionante, iar nivelul lor de IQ este, în multe cazuri, peste medie. Cei ce comit crime cu

premeditare, după domnul Butoi, manifestă atitudini provocatoare, sfidătoare, în copilărie fiind personalități agresive cu preocupări sexuale precoce, iar, la maturitate, dezvoltând o simptomatologie de tip paranoic, care, de obicei, nu le permite să interiorizeze complexe de inferioritate, devenind disprețuitori în relațiile interpersonale. [4]

Cert este că fiecare specialist sau expert în domeniul penal ar trebui să cunoască "simptomele" unui infractor. De la starea lui fizică, la cea psihică sau emoțională, este în natura umană de a lăsa amprente sau urme ale creației noastre. Un infractor poate fi prins nu doar cu ajutorul dovezilor concludente, dar și cu o bună analiză a condiției sale mentale.

Pe aceeași undă de idei, evaluăm rolul și contribuția femeilor în dezvoltarea criminalității organizate, raportând personalitatea infractorilor de gen feminin la psihologia tipică criminală. Grupurile criminale sunt construite pe scara complexității masculine de la începutul timpurilor. Cei ce controlau puterea fizică, controlau aspectele fundamentale ale supraviețuirii și, mai târziu, foloseau același element împotriva sistemului creat, pentru a înlătura obligațiile impuse de un superior al claselor sociale. În trecut, femeile aveau prea puțină relevanță socială pentru a fi descoperite la nivelul instinctiv necesar, iar implicarea lor în criminalitatea organizată se limita la statutul de victime sau momeală. În prezent, femeile au aceleași oportunități la dezvoltare în toate ramurile posibile, iar acesta a fost un factor primordial în cercetarea minuțioasă a capacităților mentale și psihologice ale femeilor implicate în crimele organizate. Unii doctrinari susțin că femeile adoptă un

comportament deviant din cauza psihicului slab dezvoltat, necesității de [4] BUTOI, T. În: Revista de Criminalistică, 2005, nr. 2 afirmare în societate sau chiar din cauza disperării de a satisfice cerințele sociale atribuite, în general, bărbaților. Alte opinii conturează tipologiile amorale, care se caracterizează prin planificarea în prealabil a infracțiunilor comise de femei, analizarea capacităților sale intelectuale avansate și lipsa unui dezechilibru la nivel emoțional. Cercetările elaborate asupra criminalilor de gen feminin care au comis omucideri au concluzionat că 11% dintre acestea au studii superioare. Fără îndoială, femeile au fost subapreciate pe parcursul a multor secole, însă, actualmente, anume femeile sunt preferate de grupurile criminale organizate în roluri de conducere pentru simțurile și intuiția lor, pentru abilitățile extraordinare de convingere și manipulare emoțională, dar și pentru obișnuința socială de a nu fi suspectate pentru comiterea faptelor periculoase din cauza factorilor aidoma: religiei sau culturii, copiilor sau familiei, în general, ori stării fizice. Conform clasificării tipologiilor criminale feminine a lui E. Alauhanov, femeile cu tendințe de a-și planifica infracțiunile înaintea comiterii lor pot fi atribuite tipului egoist violent, ca fiind "cel mai periculos tip de personalitate din punct de vedere social".[5]

În dreptul internațional, prevenirea criminalității organizate este unul din scopurile principale pentru asigurarea statelor contra valurilor de pierderi economice, discordanțelor social politice și a siguranței internaționale, dar și naționale. Pe plan mondial, grupurile criminale organizate au o formă piramidală, concentrându-se pe anumite tipuri de infracțiuni și direcționându-se pe domenii cât mai profitabile. În România, spre exemplu, odată cu aderarea la Uniunea Europeană și deschiderea granițelor, s-a dezvoltat și criminalitatea transfrontalieră, determinată de ieșirile la Marea Neagră, Ucraina și, bineînțeles, Republica Moldova. În Statele Unite ale Americii, una din explicațiile infracționalității organizate se rezumă la tendința emigranților cu un nivel slab de trai de a acționa sau a răspunde discriminărilor din partea majorității. [6]

Republica Moldova, pe de altă parte, în pofida culturii și obiceiurilor religioase creștin ortodoxe, a fost mereu una din cele mai primitoare state, însă, chiar și aici, au existat multiple atacuri teroriste și infracțiuni săvârșite de cetățenii altor state. Legislația Republicii Moldova, deopotrivă, prevede aceleași obligații față de cetățenii străini, ca și de nativi. Prin Hotărârea nr. 228 din 2012, Guvernul RM a hotărât crearea

Consiliul naţional de coordonare a activităţilor de prevenire şi combatere a criminalităţii organizate, ce "este un organ colegial interdepartamental, creat în scopul asigurării unei colaborări eficiente între autorităţile administraţiei publice centrale, precum şi coordonării activităţilor acestora în domeniul prevenirii şi combaterii criminalităţii organizate". [7] Implementarea acestui consiliu a fost o necesitate, întrucât, era în obligația executivului de a planifica o structură ce, cel puțin, în teorie, ar fi putut combate majoritatea actelor criminale organizate și cea mai potrivită structură pentru a oferi mențiuni de rigoare în îmbunătățirea legislației penale pentru o ulterioară prevenire a acestor acțiuni.

Cu referință la Codul Penal al României, comparăm articolul 367, ce menționează: "(1) Iniţierea sau constituirea unui grup infracţional organizat, aderarea sau sprijinirea, sub orice formă, a unui astfel de grup se pedepseşte cu închisoarea de la unu la 5 ani şi interzicerea exercitării unor drepturi. (2) Când infracţiunea care intră în scopul grupului infracţional organizat este sancţionată de lege cu pedeapsa detenţiunii pe viaţă sau cu închisoarea mai mare de 10 ani, pedeapsa este închisoarea de la 3 la 10 ani şi interzicerea exercitării unor drepturi. (3) Dacă faptele prevăzute în alin. (1) şi alin. (2) au fost urmate de săvârşirea unei infracţiuni, se aplică regulile privind concursul de infracţiuni. (4) Nu se pedepsesc persoanele care au comis faptele prevăzute în alin. (1) şi alin. (2), dacă denunţă autorităţilor grupul infracţional organizat, înainte ca acesta să fi fost descoperit şi să se fi început săvârşirea vreuneia dintre infracţiunile care intră în scopul grupului. (5) Dacă persoana care a săvârşit una dintre faptele prevăzute în alin. (1) - (3) înlesneşte, în cursul urmăririi penale, aflarea adevărului şi tragerea la răspundere penală a unuia sau mai multor membri ai unui grup infracţional organizat, limitele speciale ale pedepsei se reduc la jumătate. (6) Prin grup infracţional organizat se înţelege grupul structurat, format din trei sau mai multe persoane, constituit pentru o anumită perioadă de timp şi pentru a acţiona în mod coordonat în scopul comiterii uneia sau mai multor infracţiuni". [8]

Actualul articol 284 din partea specială a CP RM a fost recent completat cu un al treilea alineat: "Aderarea la una dintre organizațiile criminale sau grupurile criminale organizate prevăzute de alin. (1) sau (2) se pedepsește cu închisoare de la 3 la 7 ani". Introducerea unui asemenea supliment relevă realizarea puterii legislative, prin prisma politicii penale, de necesitatea acesteia până la momentul intrării sale în vigoare, astfel, dat fiind că simpla participare sau inițiere a unei persoane fizice într-o

organizație infracțională organizată nu a fost calificată drept acțiune cu un nivel ridicat de pericol social până de curând, dezvoltarea dreptului penal ca ramură de drept în Republica Moldova a luat amploare semnificativă, ce prezumă un viitor stabil în ce privește reglementările penale naționale. Raportând pedepsele aplicabile pentru infracțiunile date, Republica Moldova sancționează mai aspru infracțiunile comise de membrii grupurilor criminale, decât România, întrucât, crearea unui asemenea grup în Republica Moldova se pedepsește cu închisoare de la 8 la 15 ani, iar în România, de la 1 la 5 ani. Totodată, CP RM prevede o pedeapsă separată pentru crearea grupului, dacă acesta are un caracter terorist, iar sancțiunea e închisoarea de la 15 la 20 de ani sau chiar detențiunea pe viață. Cert este, că discrepanța de bază dintre cele două este însăși formularea normei, întrucât, legislativul român a folosit sintagma „grup infracțional organizat", însă în CP RM e prevăzut drept „organizație criminală", ce cuprinde toate grupurile criminale într-un tot întreg, pe când art. 367 prevede separarea legăturilor conexe dintre acestea prin individualizarea scopului fiecărui grup. De asemenea, noțiunea de „grup criminal organizat" în CP RM se regăsește în partea generală a codului, iar în Codul penal al României este în textul ultimului alineat al art. 367 din partea specială.

Cu siguranță, se necesită o analiză asupra diferențelor normative cu Codul penal al Federației Ruse, acesta, servind ca model de redactare al CP RM. Astfel, art. 210 din CP FR subliniază: "(1) Crearea unei comunități infracționale (organizație infracțională) în scopul comiterii uneia sau mai multor infracțiuni grave sau deosebit de grave, precum și conducerea acesteia sau a subdiviziunilor sale structurale, coordonarea acțiunilor grupurilor organizate, stabilirea unor legături durabile între ele, elaborarea planurilor și crearea condițiilor pentru comiterea infracțiunilor de către grupurile organizate, împărțirea sferei de influență infracțională și/sau a veniturilor ilicite între aceste grupuri - se pedepsește cu închisoare de la doisprezece la douăzeci de ani, cu amendă de până la cinci milioane de ruble sau echivalentul salariului ori altor venituri ale condamnatului pentru o perioadă de până la cinci ani, sau fără amendă, și cu restricționarea libertății de la un an până la doi ani. (1^1) Participarea la o reuniune a organizatorilor, conducătorilor (liderilor) sau altor reprezentanți ai comunităților infracționale (organizațiilor infracționale) și/sau a grupurilor organizate în scopul comiterii oricărei infracțiuni prevăzute de partea întâi a prezentului articol - se pedepsește cu închisoare de la doisprezece la douăzeci de ani, cu amendă de până la

un milion de ruble sau echivalentul salariului ori altor venituri ale condamnatului pentru o perioadă de până la cinci ani, sau fără amendă, și cu restricționarea libertății de la un an până la doi ani. (2) Participarea într-o comunitate infracțională (organizație infracțională) - se pedepsește cu închisoare de la șapte la zece ani, cu amendă de până la trei milioane de ruble sau echivalentul salariului ori altor venituri ale condamnatului pentru o perioadă de până la cinci ani, sau fără amendă, și cu restricționarea libertății de la un an până la doi ani. (3) Actele prevăzute de părțile întâi, 1^1 sau a doua ale prezentului articol, comise de o persoană care își folosește poziția oficială - se pedepsesc cu închisoare de la cincisprezece la douăzeci de ani, cu amendă de până la cinci milioane de ruble sau echivalentul salariului ori altor venituri ale condamnatului pentru o perioadă de până la cinci ani, sau fără amendă. (4) Actele prevăzute de părțile întâi sau 1^1ale prezentului articol, comise de o persoană care ocupă o poziție înaltă în ierarhia infracțională - se pedepsesc cu închisoare de la cincisprezece la douăzeci de ani, cu amendă de până la cinci milioane de ruble sau echivalentul salariului ori altor venituri ale condamnatului pentru o perioadă de până la cinci ani, sau fără amendă, și cu restricționarea libertății de la un an până la doi ani sau cu închisoare pe viață.” [9]

Stabilind diferențele principale, sancțiunile prevăzute de CP FR sunt mai aspre, fiind constituite din închisoare de la 12 la 20 de ani și pedepse complementare printre care amendă cu echivalentul salariului persoanei fizice pe o perioadă de până la 5 ani. În același timp, alin.(1^1) prevede prezența unei persoane, fără mențiuni asupra unui rol în organizația criminală, la o întrunire a conducerii organizației în cauză sau a grupului criminal organizat, ca fiind infracțiune, ce se pedepsește, la fel, cu închisoare de la 12 la 20 de ani. CP RM nu prevede participarea la o reuniune sus-menționată ca fiind o acțiune cu pericol sporit pentru societate, ce reprezintă o lacună în dreptul național. CP RM în versiunea sa din 2003 avea mai multe similitudini cu CP FR, cel puțin, prin pedeapsa aplicabilă pentru crearea sau conducerea unei asociații criminale, care oglindea închisoarea de la 16 la 25 de ani.

Articolul 284 CP RM poate fi studiat prin examinarea laturii obiective și a celei subiective ale articolului. Astfel, latura obiectivă se realizează prin una din cele două fapte prevăzute: crearea unei asociații criminale sau conducerea unei asemenea organizații; latura subiectivă, pe de altă parte, este relevată prin intenția directă a subiectului. [10]

Constatând toate cele menționate anterior, Republica Moldova, ca stat de

drept, ce urmărește principiile fundamental-umanitare apreciate la nivel mondial, are un scop bine determinat: de a oferi reacții înaintea comiterii faptelor periculoase pentru viața cetățeanului și de a reeduca corect și eficient pe cei ce le comit. În doar 33 de ani de independență și suveranitate, țara noastră a făcut un progres impresionant, iar viitorul poate fi asigurat numai de acțiunile noastre juste și îndreptățite de pura conștiință și bunele intenții ale fiecărui cetățean.

BIBLIOGRAFIE:

1. Codul penal al Republicii Moldova, Chișinău, 2009. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2009, nr. 72-74, art. 46
2. Legea nr. 50/2012 privind prevenirea și combaterea criminalității organizate. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2012, nr. 103, art. 343
3. Istituto di Studi Politici, Economici e Sociali, Rapporto EURISPES, Ndrangheta della tradizione mafiosa alla nuova evoluzione criminale, Roma, 1995, p. 11
4. BUTOI, T. În: Revista de Criminalistică, 2005, nr. 2
5. CARAMAN. N, Caracteristici tipologice ale personalității femeii criminale. În: Revista Națională de Drept, 2016, nr. 2
6. CODRUȚA, KOVESI, L., Combaterea crimei organizate prin dispoziţii de drept penal / Teză de doctorat. Timişoara, 2011
7. HOTĂRÂREA nr. 288 din 04-05-2012 cu privire la crearea Consiliului naţional de coordonare a activităţilor de prevenire şi combatere a criminalităţii organizate şi modificarea unor hotărâri ale Guvernului. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2012, nr. 88-91, art. 327
8. Codul penal al României, București, 2009. În: Monitorul Oficial al României, 2009, nr. 510, art. 367
9. Уголовный кодекс Российской Федерации, 13 июня 1996 года, № 63-Ф3, статья 210
10. Codul Penal al Republicii Moldova, COMENTARIU, Chișinău, 2003, p. 616